Samařská žena u studny

Původ materiálu
Lenka Ridzoňová
Pořadí v lekci
33

Téma

Ježíš přišel pro všechny. Slovo se stává studnou života.

Cíle

- Děti si uvědomí, že víra je tak důležitá jako voda, když máme žízeň.
- Děti uslyší, že před Pánem Bohem si nemusíme hrát na dobré a dokonalé lidi.
- Děti přemýšlejí, co to znamená setkat se s Ježíšem.

Pro učitele

Biblický text: Jan 4,1–30

Výkladové poznámky

Pro výkladové poznámky jsem použila knihu bratra Johna z Taizé: Setkání u studny. Záměrně jsem v poznámkách nechala otázky, které jsou určené více nám, dospělým učitelům nedělní školy, abychom se zamysleli (také) nad svou vírou, nad tím, co je jejím zdrojem.

Studna. Pramen života, shromaždiště, místo konfliktu (starozákonní spory o studny – příběh o Izákovi), místo smíření, místo setkání (zvl. muže a ženy – např.: služebník Abrahamův se u studny setkal s budoucí ženou pro Izáka; setkání Jákoba a Ráchel).

1–3: Bůh na cestě, putující (ne/jen Bůh „nahoře“).

4: „Musel však projít Samařskem.“ Musel (řecky: *dei*) – v evangeliích častěji. Židé a Samařané – znesváření bratři; v očích Židů jsou Samařané méněcenní. Ježíšova přítomnost v Samaří – snaha o odstranění dávného rozkolu severu a jihu.

5–6: Ježíš je unaven: Bůh vstupuje do lidských podmínek, účast na našem životě. Je kolem poledne – touto dobou se ke studni nechodí, je moc horko (žena tam asi jde proto, aby se

nesetkala s lidmi, kteří jí pohrdají).

7a: Samařanka je úplně jiná než Nikodém předchozí kapitoly, od Boha není nikdo vyloučen, Ježíš přišel pro všechny, pro jednoho každého člověka konkrétně.

7b–8: hlad a žízeň – zadarmo v Samaří učedníci nic nedostanou, jdou nakoupit. Ježíš přijal za vlastní lidskou žízeň (pak i na kříži). Otázka: Po čem žízním (pro sebe, pro církev, pro svět)? Žádá po mně Bůh něco? Je možné tyto touhy naplnit? Uvádí se zde do pohybu proces smíření – Židů a Samařanů; muže a ženy (Bible se nezaměřuje tolik na jednotlivce jako na vztahy). Otázka: Jak je v textu vyjádřeno odpuštění? Otázka: Jaké kolem sebe vidím rozdělení? jak to udělat, aby má prosba o odpuštění nevedla k ponížení druhého člověka, ale k posílení důstojnosti?

9: údiv – člověk schopný údivu je otevřený pro nové věci
Opakem víry není až tak váhání a pochybnost, ale spíš přesvědčení, že mám na všechno odpověď.

10: nabídka změny hodnot; proměna z dávání na dostávání, žena zjišťuje, že je mnohem důležitější prosit a dostávat než dávat. Otázka: Jsme schopni říct (třeba nevěřícímu člověku), co nám Bůh dává? Lidé často vidí Boha jako toho, komu musí něco dávat, něco pro něj konat, náboženství vnímají jako úsilí. Přitom ale dává Bůh (Syna, život, VP). Projevuje se zde janovská hra se slovy.

11–12: údiv se mění ve zvědavost. Otázka po Ježíšově původu, po jeho identitě (kdo jsi? jsi snad větší než Jákob?).

13–14a: žízeň bude kde uhasit. Ježíš neříká, že lidské touhy jsou špatné, ale ukazuje jejich hlubší rozměr.

14b: Jan 3,34 – vylití daru Ducha v plnosti. Duch svatý definitivně zprostředkovává skutečnost živého Boha.

15: modlitba – prosba, abych neměla žízeň, uvědomila si svou žízeň. Otázka: Jsou v našich modlitbách naše vnitřní přání a touhy? Jaké biblické texty pomohou vyjádřit tuto touhu, resp. modlitbu?

16: zavolej svého muže. Víra nemá oddělovat od bližního.
Otázka: Přibližuje mne víra k mým nejbližším, nebo mě od nich vzdaluje?

17–18: řekla jsi pravdu. Od Ježíše žena neslyší ani jedno negativní slovo (hodnocení jejích vztahů).

21: ctít. Už nebude třeba náboženských povinností (chodit na posvátná místa, obětovat…).

23–24: v Duchu a v pravdě. Pravda jako opak neúplnosti – podle Jana: Duch zde zastupuje Boha a zejména Ducha svatého. Pravda je Boží zjevení v Ježíši Kristu – jediná cesta, jak uctívat v Duchu a pravdě, je získat od Ježíše dar živé vody – pak jsme schopni odpovědět (stát se odpovědnými věřícími; víra je odpověď). Otázka: Co se mění v mém životě, pokud si uvědomím, že B mě začal vyhlížet ještě dřív, než jsem ho začal hledat sám?

27: předávání víry není jednostranné, ti, kteří evangelizují, jsou také evangelizováni. Otázka: Co jsem získal od lidí, kterým jsem pomohl, s kterými jsem sdílel víru?

31–34: pro Ježíše je pokrmem jeho činnost, sytí ho něco dělat. Bůh je láska; rozdává se do krajnosti, lidskými měřítky: Bůh nemá rozum, Bůh je šílený láskou.

28-: žena se stává apoštolkou, svědkem. Vědro (sítě rybářů): symbol starého života, je nepotřebné.
Jít v Ježíšových stopách: neustále zjednodušovat svůj způsob života. Otázka: Co v mém životě zaujímá roli vědra, sítě? Svědkové se nesnaží přitáhnout k sobě, ale k Ježíši Kristu.

Úskalí

Zvláště pro menší děti je třeba příběh zjednodušit, čím méně postav, tím je to přehlednější. Úskalím může být rozhodnutí, co vynechat, čemu se věnovat.

Odkazy

bratr John z Taizé. *Setkání u studny.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2011. ISBN 978-80-7195-375-3.

Hauserová, Alexandra. Ježíš a Samařanka (týden modliteb za jednotu křesťanů). Z cyklu *Církevní rok*.

Klašková, Marta. Využití biblických postaviček v biblické pastoraci s praktickou ukázkou J 4,1-15. *Cesty katecheze 2011/2*.

Třetí neděle postní – roční cyklus A

Pro děti

Předškolní děti

(viz katechetka Církevní rok)

Pomůcky: Džbán s vodou a sklenice, obrázek studny, kostky, obrázek pouště, obrázky křesťanů různých denominací i barev pleti (modrý papír/šátek).

(Na úvod nechat děti zahrát nějakou běhací hru nebo je nechat udělat rychle nějaký úkol – deset žabáků, pár dřepů, desetkrát skočit „panáka“ s upažením a připažením. Účelem je, aby se děti trochu zadýchaly.)

Má tady někdo žízeň? Proto je tu džbán s vodou! Je dobrá, chladivá. Člověk se jí může pořádně napít nebo si s ní třeba opláchnout obličej, když je unavený nebo je mu moc veliké horko.

Kdy míváte největší žízeň? (Po běhání, v sauně, když má člověk teplotu, v létě na sluníčku, na poušti.) Velikou žízeň má člověk na poušti – ta je samý písek, nikde žádný stín, vedro, uff. *(Ukázat dětem obrázek pouště – možnost doptat se, kdo byl třeba někdy u moře – poušť je jako pláž bez moře.)* Na poušti se člověk nejvíc potřebuje napít, ale kde vzít vodu? Potoky ani řeky tu moc netečou! Voda se čerpá ve studni. *(Ukázat obrázek studny, vysvětlit, jak se to dělávalo v Ježíšově době.)* Postavíme si takovou studni taky! *(Postavit ohrádku z kostek kolem džbánu s vodou nebo dát na dno modrý papír/šátek.)* Představte si, že jsme na poušti. Kdo bude potřebovat vodu ze studně, aby se napil? (Já, vy, ale taky tihle všichni na obrázcích.) Všichni potřebují vodu, aby je nebolela hlava, aby mohli skákat a radovat se, aby mohli žít. Bez vody to nejde. Bez čeho ještě ne? (Bez jídla, spaní, rodičů, vzduchu… opatrně návrhy komentovat – bez počítače to jde, ale třeba bez lásky ne.)

Ježíš takhle jednou seděl u studny a povídal si s jednou paní o vodě. Věděla, že bez vody to v životě nejde a taky že to dá spoustu námahy vodu nanosit domů – vodovod s kohoutky neměla! Ježíš jí ukázal, že on sám je něco jako voda. Když máme žízeň, potřebujeme vodu. A když nás něco trápí nebo když se něčeho bojíme, potřebujeme Ježíše, aby nám pomohl. Všichni – já, i vy, i ti na obrázcích.

Na závěr by byla vhodná jednoduchá modlitba, např. díky za vodu a díky za Ježíše, který je tu pro všechny.

(V případě, že jsou děti opravdu úplně malé, je možné zůstat jen u stavění studny a u toho, že žízeň máme všichni stejnou a všichni stejně potřebujeme vodu.)

Hry s vodou: Přenést plný kelímek vody co nejrychleji…; přendat sklenici vody po lžičkách do jiné sklenice.

Mladší školní děti

V poledne je v Samařsku horko. Lidé, pokud nemusejí ven, jsou zalezlí někde doma nebo ve stínu, těžkou práci dělají raději ráno nebo později odpoledne. Také pro vodu se chodí večer. To se u studny sejdou všechny ženy z okolí a popovídají si.

Když Ježíš s učedníky procházel Samařskem, u městečka Sychar se zastavili u studny. Studni se říkalo Jákobova. Blížilo se poledne, učedníci odešli do města něco nakoupit. Ježíš byl unavený a posadil se u studny.

Přišla nějaká žena.

Byla jediná, kdo chodí v poledne. Ona by ráda byla s lidmi, těšilo by ji potkat u studny sousedky… Ale – ona je mimo, vyřazená, neberou ji. Nestojí o pohrdavé pohledy a nepříjemné poznámky. Nejraději by zůstala doma, ale potřebuje vodu. Tak moc potřebuje vodu… Voda je život…

Dnes ale není u studny sama. Je tu nějaký muž. Muži pro vodu normálně nechodí.

Je to Žid. Ježíš.

„Dej mi napít, ženo. Potřebuji od tebe vodu.“

„Ode mne? Od Samařanky? Od ženy, kterou všichni pohrdají?“

„Ano, od tebe.“

Žena pomalu zvedá hlavu, až se dívá Ježíši zpříma do očí. Ten muž ji bere vážně, v jeho pohledu není pohrdání ani odsudek, mluví s ní jako s člověkem.

Už dlouho se nikomu do očí nedívala. Měla strach.

Později ta žena pochopí, kdo ji žádá o vodu. Bůh, který je člověkem. Říká té ženě, že Bůh sám jí může dát vodu života.

„Vždyť ani vědro nemáš, čím bys tu vodu nabral? Tuhle studnu tady máme už od samotného praotce Jákoba. Ta stejná voda je tady zdrojem života pro lidi i zvířata už spoustu generací.“

„Ta voda ode mne by ale byla jiná. Po ní už bys neměla žízeň.“

„Jak neměla žízeň? Už bych nemusela chodit ke studni? To bych byla ráda. Voda je těžká, a navíc se tady setkává člověk se sousedy.“

(Ta žena je stejně nechápavá, jako byl posledně Nikodém, který nechápal, jak by se člověk mohl znovu narodit.)

„Zavolej svého muže,“ řekne jí Ježíš.

Žena se zarazí. Ona přece…

„Nemám muže.“

„To jsi řekla pravdu. Měla jsi už pět mužů a ten, kterého máš teď, tvůj muž není.“

Žena se lekne. Odkud to ten člověk všechno ví? On je snad opravdu prorok? Ví ty věci od Pána Boha?

„Pane, já věřím, že jednou má přijít mesiáš, poslaný od Boha. S ním se má všechno změnit. Ale to bude až jednou… Nebo už s tím nějak souvisíš? Už dneska s tebou se může něco měnit?“

„Nabízím ti takovou vodu, která může tvůj život změnit už teď. Sice budeš dál muset chodit pro vodu na pití ke studni, s tím ti nepomůžu, ale budeš se víc usmívat, budeš se těšit na nový den, možná najdeš i odvahu se tady potkávat se sousedkami. Pán Bůh ti odpouští, co jsi dělala špatně. Můžeš chodit se zvednutou hlavou,“ zkouší to ženě Ježíš vysvětlit.

Žena tomu úplně nerozumí, ale tuší, že se něco mění.

Přemýšlí: „Pán Bůh mě má rád. To nebylo náhodou, že jsem se tady s tím mužem potkala. Speciálně za mnou ho Pán Bůh poslal… Jsem pro něj důležitá. Ta divná žízeň, smutek, strach, co bylo ve mně, je pryč. Mám radost, musím to říct dalším lidem. Taky by se měli s Ježíšem potkat.“

Starší školní děti

Pro ženu bylo důležité setkání a rozhovor s Ježíšem. Jsme schopni nějak formulovat, jestli nám víra, chození do kostela, modlitba… něco dává? Co? Dá se o tom nějak někomu (zvenčí) říct?

Vymyslete, na co byste lidi mohli pozvat do kostela. (Podobně jako žena šla lidem říct o svém setkání s Ježíšem. Bylo pro ni důležité a chtěla ostatní taky pozvat.)

Přesah (příp. úvod k hodině s některou z věkových skupin)

Téma: voda. Napište na velký papír nebo tabuli slovo voda, pište ke slovu asociace. Případně je můžete i třídit: pozitivní/negativní (záplavy)/voda v kostele (kromě křtu třeba také uklízení, vaření čaje apod.)

Rozehřátí na začátek hodiny. Každé dítě se představí slovy, co by bylo, kdyby bylo voda: „Kdybych byl voda, tak bych byl… (déšť, rybník, záliv moře, příboj, ledovec, potopa…)“

Aktivita – hra

Pomůcky: těžký batoh (plný kamení nebo něčeho jiného) a další kameny vedle něj.

Přijďte s hodně těžkým batohem, který skoro neunesete.

S takovým batohem chodíme dost často. Takový batoh s sebou táhla ta žena. Kvůli němu se na ni dívali okolní lidi ušklíbavě. (Přitom ale sami měli svoje batohy taky pěkně těžké.)

Pravděpodobně byl její život dost komplikovaný, leccos asi pokazila. Bylo pro ni důležité, že ji Ježíš neodsoudil. Ani nás neodsuzuje, i když děláme něco špatně. V kostele nebo při modlitbě o svých chybách můžeme Pánu Bohu říct, říká se tomu vyznání vin. Vina je něco, co nás tíží jako kámen v kapse nebo těžký batoh. Odpuštění je velké odlehčení. To žena z příběhu zažila.

I děti většinou vědí, že občas udělají něco špatně. Děti mohou dostat každé kámen, který chvíli drží v ruce a přemýšlí, co udělaly špatně, pak ho mohou hodit do našeho velkého batohu.

Ztěžka s batohem dojdeme k pomyslné studni. Zde ho můžeme odložit.

Poté můžeme hrát s dětmi hru „Na důležitost“:

Děti sedí v kruhu, jedna židle je volná. (Uprostřed kruhu může být odložený ten batoh s kamením.) Dítě, které má napravo od sebe volnou židli, řekne, aby si vedle něj sedlo jiné dítě, protože…

„Chci, aby si vedle mě sedl Adam, protože hezky zpívá…“

Cíl hry: Děti uslyší, co se někomu jinému na nich líbí, na co je dobré… (obdoba toho, co zažila žena: Ježíš si jí cení.)

V posledních letech, kdy zažíváme sucha, se o vodě mluví víc než dříve. Její dostatek není samozřejmostí. Povídejte si s dětmi o tom, na co všechno je voda potřeba a jak by se s ní dalo více šetřit.

Liturgie

Písně

Před tvou tváří, Pane (Svítá 276); *Kráčel krajem poutník* (Svítá 163); *Pán Bůh je láska* (NEZ 203)

Biblický text k zapamatování

Kdo by se však napil vody, kterou mu dám já, nebude žíznit navěky. (J 4,14)

Rituál

Stojíme nebo sedíme v kruhu, doprostřed můžeme položit misku s vodou, případně také obrázky, které děti nakreslily.

Držíme se za ruce a řekneme společně verš: „Kdo by se však napil vody, kterou mu dám já, nebude žíznit navěky.“ (Jan 4,14)

Verš můžeme mít také napsaný velkým písmem na papíru, který umístíme doprostřed kruhu.

Poté se děti chytnou za ruce a pošlou si dokola v kruhu „stisk“.

Okénko do bohoslužeb

Přihlaste se, kdo jste dnes ráno: umyli si obličej – osprchovali se – došli si na záchod – pili k snídani čaj nebo kávu – oblékli si vyprané šaty…

Poté ukažte pětilitrový kanystr (nebo několik PET lahví) a zeptejte se, komu stačilo takové množství vody.

(Na internetu je např. tato informace: Téměř třetina světové populace, tedy 2,1 miliardy lidí, nemá podle nové studie OSN doma spolehlivě pitnou vodu.)

Modlitba

Pane Bože, někdy je na světě hodně sucho, málo prší, kytky a stromy vadnou. Hodně lidí nemá dost vody nebo pro ni musí chodit někam daleko. Myslíme na ně. Odpusť, že si vody moc nevážíme.

Někdy, Pane Bože, je sucho v nás uvnitř. Je nám smutno, je nám něčeho líto. Nebo jsme sami a nemáme komu říct, co nás trápí. Chtěli bychom se s tebou potkat, jako se s tebou potkala ta žena u studny. Potřebujeme od tebe potěšení, požehnání, pomoc. Jsme rádi, že o nás víš. Amen.

Katechetické cykly
Ženy v Bibli
Biblický odkaz (kat)
Jan 4,1–30